

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Bilaga 4. Skötselplan

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET HUSMANSKNÖLEN, TORSBY KOMMUN

Skötselplanen omfattar denna textdel, skötselplanekarta samt ekonomisk utredning. Skötselplanen bör revideras vart tionde år. Erfarenheter från naturvårdsförvaltningen eller naturvårdsbiologisk forskning kan påkalla en tidigare revision.

Syftet med naturreservatet är att:

- bibehålla gynnsam bevarandestatus för den utpekade naturtypen västlig taiga, naturlig gammal granskog
- bibehålla en gynnsam bevarandestatus för tretåig hackspett
- bibehålla inslaget av lövträd i barrskogen
- bibehålla och förstärka naturskogskaraktären i området
- göra området tillgängligt för besökare

Syftet ska nås genom att:

- områdets skötsel grundas på att lämna merparten av den gamla granskogen utan åtgärd
- ringbarka eller fälla granar som tränger äldre lövträd
- genom stängsling samt selektiv röjning/gallring i yngre bestånd, på nuvarande kalmark, åstadkomma naturskogsartade bestånd med en mer än 10-procentig andel lövträd, framför allt björk, rönn och sälg
- en led markeras genom området
- ett vindskydd eventuellt placeras i reservatet

Beskrivning

Husmansknölen ligger på en högplatå ungefär en mil sydsydväst om Höljes och är en av Värmlands högsta punkter med sina 680 meter över havet. Det föreslagna reservatet ligger i en trakt med hög koncentration av gamla skogsbestånd med höga naturvärden. I det omgivande landskapet finns flera andra naturreservat med ungefär samma naturtyp, och på StoraEnsos mark strax söderut vid Västersjön finns stora nyckelbiotoper som sparas inom ramen för bolagets landskapsekologiska planering.

Under 1990-talet genomförde Skogsvårdsorganisationen en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper på småskogsbrukets marker. Stora delar av det aktuella området pekades då ut som nyckelbiotop eller naturvärdesobjekt.

Det föreslagna naturreservatet omfattar totalt 98 hektar och utgörs till stor del av gammal granskog på hög höjd. Området sträcker sig från den lilla tjärnen Husman i öster, över krönet på Husmansknölen och en bit ned i den branta västsluttningen på andra sidan knölen.

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Skogens utseende är till större delen typisk för en naturskogsartad värmländsk höghöjdsgranskog, dvs en gles-luckig och mestadels lågvuxen granskog med spridda risiga torrakor och en del död ved. De äldre bestånden med luckig och olikåldrig granskog är 80-130 år gamla, och skogsvolymen i dem varierar från 50 till 200 m³/hektar. På sluttningarna finns här och var blötare partier med bättre bonitet och tätare, mer högvuxen skog. Områdets äldre skogsbestånd har 5-10 % inslag av lövträd, främst gamla björkar och rönnar. I nordvästra hörnet finns en yngre skog på 40 år. I både öster och väster finns relativt färsk hyggen med kvarlämnade lövträd (rönn, asp och björk). Skogen bryts av ett 10-tal små kärr. Vegetationsmässigt dominerar skog av frisk blåbärsris-typ med spridda stråk av gransumpskog.

Naturtypernas fördelning inom reservatet är:

- Skog 89 hektar
- Myr 9 hektar

Följande naturtyper som ingår i habitatdirektivet i Natura 2000 finns representerade i området:

- *Västlig taiga - naturlig, gammal granskog (9010)* 55 ha

Följande fågelarter som ingår i fågeldirektivet i Natura 2000 förekommer i området:

- *Tretåig hackspett*

Inga fornlämningar finns registrerade inom området.

Historisk och nuvarande markanvändning

På Hembygdskartan från slutet av 1800-talet finns ingen bosättning markerad inom området. Närmaste gård är Rangen, ett par kilometer västerut. Möjligen kan djur därifrån betat på Husmansknölen, men några tydliga spår finns i så fall inte kvar.

Spår av tidigare skogsbruk syns i hela området i form av gamla stubbar. Sannolikt står de kvar sedan tidig plock- eller dimensionsavverkning. I dagens gamla skogsbestånd finns inga spår efter sentida påverkan av skogsbruk.

Skötselområden

Fyra klart åtskilda typer av skötselområde finns inom reservatet; a) den gamla granskogen med lövinslag, b) barrungskog med lövinslag, c) kalmare och d) de små myrarna.

Nedan beskrivs varje delområde med avseende på karaktär och naturvärde samt de skötselåtgärder som föreslås för ett bibehållande av en gynnsam bevarandestatus för arter och habitat.

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Skötselområde 1 (7 hektar)

Uppåt 200 år gammal och åldersvarierad granskog i svagt östlut ned mot Husman. Den luckiga –glesa skogen är av blåbärstyp med frisk-fuktig botten. Död ved i olika grovlek och nedbrytningsgrad finns det ganska gott om. Antalet toppbrutna granar är påfallande. Området har ett cirka 10-procentigt inslag av gammal björk och många grova björkhögstubbar.

Arter

Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i> VU	- observation vid fältbesök
Bronshjon <i>Callidium coriaceum</i> NT	- gnagspår i senvuxen gran
Vågbandad barkbock <i>Semanotus undatus</i>	- gnagspår i senvuxen gran
Garnlav <i>Alectoria sarmentosa</i>	- mycket sparsamt på gran
Brunpudrad nållav <i>Chaenotheca gracillima</i> NT	- på björkhögstubbe
Violettgå tagellav <i>Bryoria nadvornikiana</i> NT	- fläckvis rikligt på gamla granar
Skuggblåslav <i>Hypogymnia vittata</i>	- på gran och björk
Vedtrappmossa <i>Anastrophyllum hellerianum</i> NT	- på granlåga
Gammelgranskål <i>Pseudographis pinicola</i> NT	- på gamla granar
Vedticka <i>Phellinus viticola</i>	- på granlågor

Kvalitetsmål

Bibehåll det 10-procentiga inslaget av björk och öka mängden död granved med 10 %

Åtgärder

Ringbarkning av granar vid friska björkar för att förlänga deras livslängd.

Skötselområde 2 (18 hektar)

Luckig, grovvuxen granskog av blåbärsris-typ på frisk-fuktig mark i svagt östlut. Stor åldersvariation och gott om gamla (cirka 110 år) granar. Likaså gott om stora, brutna och knotiga granar samt björkhögstubbar. Cirka 10 % inslag av björk och rönn med rik epifytflora. Delområdet är allmänt rikt på både arter och substrat som lågor, torrakor och gamla träd. Kanske något dåligt med lågor, men bättre än område 1. Överallt finns gamla stubbar från tidigare plockhuggning.

Utmed västra kanten av området är skogen något yngre (cirka 80 år) och tätare. Även här finns gott om rönn och björk med rik epifytflora.

Arter

Bronshjon <i>Callidium coriaceum</i> NT	- gnagspår på gran i myrkant
Norsk näverlav <i>Platismatia norvegica</i> VU	- 4 fynd på björk

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Broktagel <i>Bryoria bicolor</i> VU	- 2 fynd på björk
Violettagrå tagellav <i>Bryoria nadvornikiana</i> NT	- 1 fynd på gammal gran
Skuggblåslav <i>Hypogymnia vittata</i>	- 9 fynd på björk och gran
Lunglav <i>Lobaria pulmonaria</i>	- 20 fynd på rönn och 1 på björk
Skrovellav <i>Lobaria scrobiculata</i> NT	- 4 fynd på rönn och 1 på björk
Bårdlav <i>Nephroma parile</i>	- på rönn
Stuplav <i>Nephroma bellum</i>	- 3 fynd på rönn
Luddlav <i>Nephroma resupinatum</i>	- 2 fynd på rönn
Korallblylav <i>Parmeliella triptophylla</i>	- 2 fynd på rönn
Garnlav <i>Alectoria sarmentosa</i>	- allmän på gran
Rynkskinn <i>Phlebia centrifuga</i> NT	- på en granlåga
Doftskinn <i>Cystostereum murraii</i> NT	- på 3 granar
Kötticka <i>Leptoporus mollis</i>	- på en högstubbe av gran

Kvalitétsmål

Bibehåll det 10-procentiga inslaget av björk och öka mängden död granved med 10 %

Åtgärder

Ringbarkning av granar vid friska björkar och rönnar för att förlänga deras livslängd.

Skötselområde 3 (8 hektar)

Cirka 10-årig Contortaplantering.

Kvalitétsmål

Ny ungskog (lövrik granskog)

Åtgärder

Avverka contortatallarna

Delområde 4 (8 hektar)

Östslutning med relativt sluten och åldersvarierad granskog där merparten av träden över 100 år. Spridda jättestora "kjolgranar" tyder på en tidigare mer öppen skog. Gott om gamla björkar och rönnar med rik lavflora. Merparten av området är av friks blåbärsris-typ med mindre fläckar av lågört-typ. Gamla stubbar överallt, men trots det relativt gott om död ved i olika dimension och stadium av nedbrytning.

Arter

Broktagel <i>Bryoria bicolor</i> VU	- enstaka (SVS)
Violettagrå tagellav <i>Bryoria nadvornikiana</i>	- tämligen allmän (SVS)
Skuggblåslav <i>Hypogymnia vittata</i>	- tämligen allmän (SVS)

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Lunglav <i>Lobaria pulmonaria</i>	- 5 fynd på lövträd
Norsk näverlav <i>Platismatia norvegica</i> VU	- 1 fynd på björk
Stuplav <i>Nephroma bellum</i>	- 5 fynd på lövträd
Bårdlav <i>Nephroma parile</i>	- ej bedömd (SVS)
Korallblylav <i>Parmeliella triptophylla</i>	- 5 fynd på lövträd
Skrovellav <i>Lobaria scrobiculata</i> NT	- 2 fynd på lövträd
Luddlav <i>Nephroma resupinatum</i>	- 1 fynd på lövträd

Doftskinn <i>Cystostereum murrarii</i> NT	- 1 fynd på gran
---	------------------

Kvalitétsmål

Bibehåll andelen lövträd runt 10 %

Åtgärder

Ringbarka eller fäll granar som i hög grad skuggar eller tränger lövträden.

Delområde 5 (2 hektar)

Liten myr av ris-tuvtyp med dvärgbjörk och ljung. Antydning till strängstruktur i norra delen.

Delområde 6 (17 hektar)

Brant västsluttnings med grov och ganska tät granskog 110-120 år gammal. Många gamla, grova och yviga träd samt stora torrgranar. Tät underväxt av senvuxna smågranar med undantag av övre kanten som har en glesare skog med enbart större träd. Gott om död ved i hela området och 20-25 % inslag av rönn och björk samt enstaka sälgr.

Arter

Bronshjon <i>Callidium coriaticum</i> NT	- 1 fynd på gran i beståndskant
--	---------------------------------

Broktagel <i>Bryoria bicolor</i> VU	- enstaka (SVS)
Violettagel <i>Bryoria nadvornikiana</i>	- tämligen allmän (SVS)
Skuggblåslav <i>Hypogymnia vittata</i>	- tämligen allmän (SVS)
Lunglav <i>Lobaria pulmonaria</i>	- 4 fynd på lövträd
Norsk näverlav <i>Platismatia norvegica</i> VU	- 2 fynd på björk
Stuplav <i>Nephroma bellum</i>	- 2 fynd på lövträd
Bårdlav <i>Nephroma parile</i>	- ej bedömd (SVS)
Korallblylav <i>Parmeliella triptophylla</i>	- tämligen allmän (SVS)
Luddlav <i>Nephroma resupinatum</i>	- tämligen allmän (SVS)
Skrovellav <i>Lobaria scrobiculata</i> NT	- 1 fynd på lövträd
Garnlav <i>Alectoria sarmentosa</i>	- tämligen allmän

Doftskinn <i>Cystostereum murrarii</i> NT	- 4 fynd på gran
Gammelgranskål <i>Pseudographis pinicola</i> NT	- 3 fynd på gamla granar

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Vedticka *Phellinus viticola*

-1 fynd på gran

Kvalitetsmål
Bibehåll lövandelen.

Åtgärder
Ringbarka eller fäll granar som i hög grad skuggar eller tränger lövträden.

Skötselområde 7 (2 hektar)

40-årig granskog med 40 % inslag av björk

Kvalitetsmål
Bibehåll 20 % lövandel

Åtgärder
Fällning av gran vid behov

Skötselområde 8 (9 hektar)

Mosaik av äldre och yngre grandominerad skog. Endast snabbt genomgången under fältarbetet.

Kvalitetsmål
Granskog minst 15 % lövinslag

Åtgärder
Försiktig avdödning av gran om nödvändigt för att bibehålla eller öka lövandelen

Skötselområde 9 (7 hektar)

Brant västsluttning med hygge där enstaka lövträd sparats. Fantastisk utsikt åt väster.

Kvalitetsmål
Granbestånd med mer än 15 % lövinslag

Åtgärder
Stängsling för att freda vissa delar från viltbete

Skötselområde 10 (13 hektar)

Hygge med gott om kvarlämnade gamla björkar och rönnar. Bra utvecklingsmark.

Kvalitetsmål
Granbestånd med mer än 15 % löv

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Åtgärder

Stängsla vissa delar för att freda dem från viltbete

Skötselområde 11 (3 hektar)

Brant nordostsluttning med 110-årig granskog med gott om död ved i form av både lågor och torrträd. Cirka 10 % inslag av rönn och björk. Fältskiktet av blåbärstyp med inslag av ormbunkar.

Arter

Lunglav *Lobaria pulmonaria*

- 4 fynd lövträd

Stuplav *Nephroma bellum*

- 2 fynd klövträd

Korallblylav *Parmeliella triptophylla*

- på enstaka lövträd

Violettgrå tagellav *Bryoria nadvornikiana* NT

- på flera granar

Skuggblåslav *Hypogymnia vittata*

- enstaka på gammal gran

Norsk näverlav *Platismatia norvegica* VU

- ett fynd på gammal torrgran

Garnlav *Alectoria sarmentosa*

- allmän

Gammelgranskål *Pseudographis pinicola* NT

- ett fynd på gammal gran

Vedticka *Phellinus viticola*

- på granlåga

Spindelblomster *Listera cordata*

- enstaka i fuktig svacka

Kvalitetsmål

Granskog med lövinslag 10 %

Åtgärder

Inga åtgärder

Skötselområde 12 (2 hektar)

Myrkant ned mot Husman

Kvalitetsmål

-

Åtgärder

-

Skötselområde 13 (3 hektar)

80-årig naturskogsartad gransumpskog som till karaktär och utseende i stort liknar delområde 6, men här är betydligt fuktigare med ett bottenkikt som domineras av Sphagnum. Cirka 5 % inslag av björk, men dåligt med död ved.

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

Arter

Inga noteringar

Kvalitetsmål

Öka lövandelen till 10 %

Åtgärder

se delområde 6

Information och tillgänglighet

Nuläge:

En enskild skogsbilväg leder fram till och slutar i reservatets östra del. Särskilda anordningar för information och tillgänglighet för allmänheten saknas för närvarande.

Mål:

Tillgängligheten till naturreservatet för den intresserade allmänheten skall förbättras genom iordningställande av P-plats, markerad led genom området, information om området och möjlighet till övernattnig.

Åtgärder:

Iordningställande av p-plats och informationstavla vid vändplan i områdets östra del. Leddragning och eventuellt gapskjul skall samordnas med Nordvärmlands friluftsområde.

Utmärkning av naturreservatets gräns

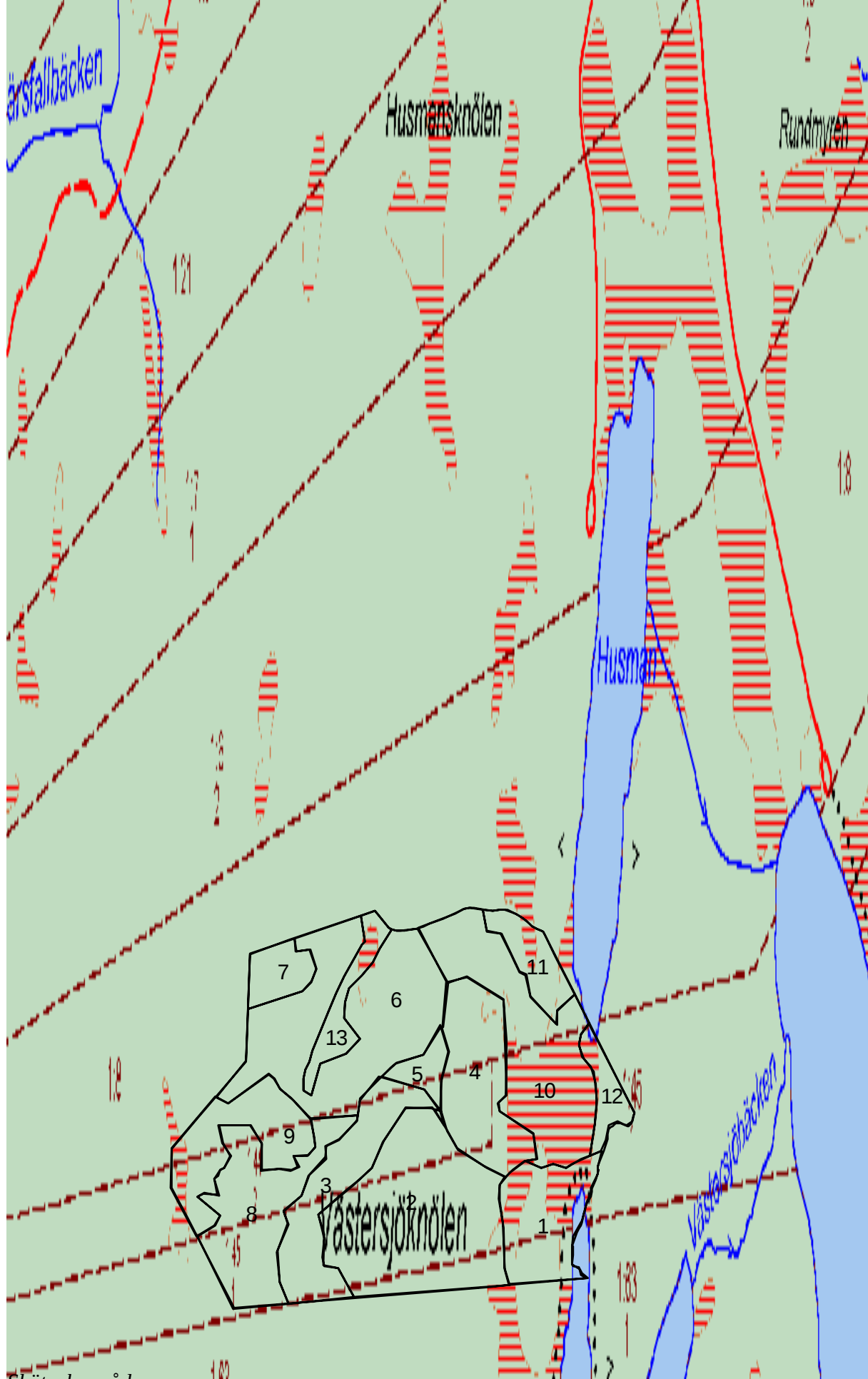
Utmärkning skall utföras enligt svensk standard (SIS 031522).

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

År 1-3	Markering av reservatets gränser, p-plats, stig, informationstavla och gapskjul. Avverkning av contortatall. Vägvisning.
År 2-5	Ev. stängsling på hyggen. Luckhuggning och ringbarkning av gran i aktuella skötselområden.

Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren skall utöva fortlöpande tillsyn av reservatet. För uppgiftens utförande bör lokal tillsynsman eller motsvarande engageras.

2004-03-29

511-364-01

Länsstyrelsen
Värmland
Miljöenheten

EKONOMISK UTREDNING AV PLANERADE ÅTGÄRDER

ÅTGÄRDER	PRIOR	ÅR	KOSTNAD (SKR)
Gränsmarkering	1	1	60.000
P-plats	1	1	10.000
Tillsyn	1	1-10	1.000/år
Informationstavla	1	2	15 000
Stig	1	1	5 000
Informationsbroschyr	1	2	15 000
Dokumentation	2	5	10.000
Gapskjul	2	3	10.000
Skötsel	1	2-5	10.000/år